

Opgave 1 Tbs ter discussie

tekst 1

Wat is tbs?

- De strafrechter legt tbs op als iemand een ernstig misdrijf heeft begaan waarvoor de dader niet of slechts ten dele toerekeningsvatbaar was door
- 5 een gebrekkige ontwikkeling of een psychische stoornis. Ook moet er kans zijn op delicttherapie. Als het misdrijf gedeeltelijk aan iemand kan worden toegerekend, zit deze eerst een
- 10 gevangenisstraf uit en gaat vervolgens naar een tbs-kliniek. De strafrechter legt tbs op voor de duur van twee jaar. Als tbs is opgelegd wegens een geweldsdelict en de rechter langer
- 15 verblijf nodig acht, kan hij de termijn telkens verlengen met twee jaar. Overigens zit negentig procent van de delinquenten in een tbs-kliniek vanwege een geweldsdelict. In
- 20 Nederland zijn twaalf tbs-klinieken. Jaarlijks worden zestienhonderd patiënten behandeld, waarvan 95 procent uit mannen bestaat. (Echter niet alle patiënten zijn te behandelen.)
- 25 Er stromen steeds minder patiënten uit. Momenteel zijn er ongeveer tweehonderd opnames en tachtig beëindigingen per jaar.

bron: Astrid Smit, Tbs'er laat zich niet vangen, Intermediair van 11 mei 2006.

tekst 2

AANLEIDING EN AFBAKENING PARLEMENTAIR ONDERZOEK

- Waar grote maatschappelijke onrust heerst, is diepgaand parlementair onderzoek op zijn plaats. Daarin komt volgens de commissie de ultieme taak
- 5 van het parlement tot uiting. Daarmee is niet gezegd, dat dergelijk onderzoek als vanzelf zal leiden tot het vinden van misstanden, schuldigen of complotten. Integendeel, zoals bij
- 10 ieder onderzoek moet ook hier de uitkomst van tevoren niet vastliggen, maar moeten de resultaten het gevolg zijn van het onderzoeksproces.
- Het parlementaire onderzoek is het
- 15 resultaat van een reeks kamerdebatten, die het gevolg zijn van ernstige incidenten met tbs-gestelden.
- 20 opvallende opmerking over de politieke cultuur waarin politiek debat is gebaseerd op een enkele gebeurtenis: «Ik had u, toen ik nog minister was, zeker niet gezegd wat ik u nu ga
- 25 zeggen. Ik vind oprecht dat de Kamer veel te veel incidentgericht is. Dat doet het voor de bühne erg goed: je maakt veel lawaai, je komt in de publiciteit en weet ik wat. Maar het lost niets op, daar ben ik heilig van overtuigd.
- 30 Sterker nog, het bevordert angst bij diegenen die met dit systeem moeten werken. En die angst gaat in feite weer leiden tot allerlei tekortkomingen aan het systeem.»
- 35 Er vallen twee dingen op. Ten eerste geeft Korthals aan dat de politieke cultuur van incidentgerichtheid een averechts effect heeft. De toch al bekritiseerde praktijk functioneert
- 40

- vervolgens nóg minder goed. Ten tweede geeft Korthals aan, dat hij dit als minister nooit hardop gezegd zou hebben. Ook dat is onderdeel van
- 45 politieke cultuur: kabinetsleden die hun kritiek op het parlement niet (durven) uiten, terwijl deze volgens hun eigen opvatting van wezenlijke betekenis is. (...)

bron: Eindrapport Parlementair onderzoek tbs. Tbs, vandaag over gisteren en morgen. Passages uit hoofdstuk 1 (Kamerstuk 30 250, nrs. 4-5) Sdu Uitgevers. 's-Gravenhage 2006

tekst 3

Passages uit het RMO-rapport *Ontsnappen aan medialogica: tbs in de maatschappelijke beeldvorming*

Framing van het tbs-debat

- In hoeverre is deze medialogica zichtbaar bij de discussie over ontsnapte tbs'ers en het tbs-beleid? We willen deze vraag proberen te beantwoorden door na te gaan of er rondom de tbs-discussie ook sprake is van frame- en hypevorming, en wellicht ook van frameverschuivingen.
- (...)
- 10 **Frame 1:** 'Doorpakken op maatschappelijke veiligheid' (...). Sinds de jaren tachtig is binnen de strafrechtpleging de veiligheid van de samenleving sterker op de
- 15 voorgrond komen te staan. Daders worden minder gezien als subjecten met belangen en rechten (bijvoorbeeld op resocialisatie), en meer als objecten die ter bescherming van de maatschappij onder controle gebracht moeten worden.
- (...)
- 25 **Frame 2:** 'Het systeem faalt!' Het frame van 'doorpakken' loopt in sommige gevallen parallel aan een ander frame, namelijk dat van 'het systeem faalt'. Het is een vaak voorkomend verschijnsel dat ernstige problemen of incidenten leiden tot een roep om krachtdadig handelen via
- 30 grootschalige systeemwijzigingen, terwijl wellicht kan worden volstaan met enkele fijnmazige maar effectieve maatregelen.

bron: Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (RMO), Ontsnappen aan medialogica: tbs in de maatschappelijke beeldvorming. – Den Haag: RMO, 2006.

tabel 1

Aantal krantenkoppen over (risico op) incidenten door tbs-ers per landelijk dagblad, 2001-2005

	Telegraaf	Volkscrant	Trouw	AD	NRC	Totaal
2001-2004	27	12	7	4	9	59
2005	41	8	10	12	6	77
Totaal	68	20	17	16	15	136

naar: Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (RMO), *Ontsnappen aan medialogica: tbs in de maatschappelijke beeldvorming.* – Den Haag: RMO, 2006.

tabel 2

Ernstige delicten door tbs-ers, 2001-2005

	Aantal delicten
2001-2004	43
2005	10
Totaal	53

naar: Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (RMO), *Ontsnappen aan medialogica: tbs in de maatschappelijke beeldvorming.* – Den Haag: RMO, 2006.

tekst 4

Cijfers recidive boterzacht

Tbs'er laat zich niet vangen

5 **Na tachtig jaar tbs bestaat er nog steeds geen landelijk onderzoek naar de effecten van de behandeling. Mogelijk zal de 'parlementaire onderzoekscommissie tbs-stelsel', die een dezer dagen met een rapport komt, aandringen op zo'n onderzoek.**

door Astrid Smit

10 Pyromanen, verkrachters, moordenaars. Jaarlijks worden in Nederland zo'n zestienhonderd tbs'ers behandeld. (...)

15 Toch weet niemand hoe effectief die kostbare tbs-behandeling is. Wat is de meerwaarde boven een gevangenisstraf?

20 Al jaren schermen de tbs-instellingen met positieve recidivecijfers. (...) Volgens Corine de Ruiter, hoogleraar forensische psychologie aan de Universiteit van Maastricht en onderzoeker aan het Trimbosinstituut, zijn die cijfers van de instellingen echter boterzacht.

25 De Ruiter verbaast zich erover dat tbs-klinieken nooit systematisch hebben onderzocht welke behandeling voor

- welke delinquent geschikt is en wat het effect is van een behandeling. (...)
- 30 Martien Philipse, onderzoeker bij de Pompekliniek in Nijmegen waar tweehonderd patiënten in behandeling zijn, bevestigt dit beeld. “Empirisch onderzoek heeft inderdaad nooit bovenaan
- 35 het lijstje van behandelaars gestaan. Dat geldt overigens niet alleen voor de tbs-instellingen, maar voor de hele psychiatrie.” (...)
- 40 Toch is er wel degelijk empirisch onderzoek te doen naar het effect van een tbs-behandeling, aldus Philipse. “Delinquenten in gevangenissen die vergelijkbare delicten hebben gepleegd als tbs’ers, maar daarvoor toch
- 45 geen tbs hebben gekregen, kunnen worden vergeleken met delinquenten in tbs-klinieken. Ook kun je twee verschillende behandelingen onder één type delinquenten, bijvoorbeeld
- 50 verkrachters, met elkaar vergelijken. Zulk onderzoek vindt al plaats.”
- Philipse vindt dat er wat dat betreft in de afgelopen vijf jaar al veel is veranderd. “Het feit dat ik – samen met
- 55 drie andere onderzoekers – onderzoek kan doen in de Pompekliniek, is daar al een voorbeeld van. Ook in andere tbs-instellingen zijn nu onderzoekers werkzaam. We zijn op de goede weg.”
- 60 **Doodzonde**
- Losse initiatieven, noemt De Ruiter de onderzoeken. “Wil je echt iets verbeteren, dan moeten tbs-instellingen hun krachten bundelen. Een onderzoeks-
- 65 populatie van zestienhonderd mensen is tenslotte maar klein. Om statistisch significante resultaten te krijgen, heb je de hele populatie nodig.” Daarnaast moeten de instituten dezelfde proto-
- 70 collen volgen, zodat de behandelingen vergelijkbaar zijn, vindt De Ruiter. Zij pleit voor een landelijk onderzoeksprogramma, aangejaagd door de overheid.

bron: Astrid Smit, Tbs'er laat zich niet vangen, Intermediair, 11 mei 2006.

Opgave 1 Tbs ter discussie

Bij deze opgave horen de teksten 1 tot en met 4 en tabel 1 en 2 uit het bronnenboekje.

Inleiding

Op 7 juni 2005 ontsnapt tbs-patiënt Willem S. tijdens verlof aan het toezicht van zijn begeleider. Wanneer hij kort daarna een bejaarde man vermoordt, is de politiek in rep en roer. Het is in een jaar tijd de tweede keer dat een tbs-patiënt ontsnapt en vervolgens een ernstig misdrijf pleegt. De minister van Justitie wordt ter verantwoording geroepen door de Tweede Kamer. Net als de vorige keer wordt een motie van afkeuring ingediend wegens het kennelijk falende tbs-beleid. Deze motie krijgt ook nu geen meerderheid, maar een ruime meerderheid van de Tweede Kamer besluit op 16 juni 2005 wel tot een parlementair onderzoek.

Op 13 oktober 2005 wordt de tijdelijke onderzoekscommissie tbs geïnstalleerd door de voorzitter van de Tweede Kamer. Op 16 mei 2006 publiceert deze commissie haar eindverslag: 'Tbs, vandaag over gisteren en morgen'.

Tekst 2 bestaat uit passages uit hoofdstuk 1 van dit eindverslag. Een onderdeel van het eindverslag is het door de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (RMO) in opdracht van de commissie geschreven rapport 'Ontsnappen aan medialogica, tbs in de maatschappelijke beeldvorming'.

Tekst 3 en de tabellen 1 en 2 zijn afkomstig uit het rapport van de RMO.

Op 11 mei 2006 verschijnt in het weekblad *Intermediair* een artikel over het onderzoek naar de effecten van tbs-behandelingen (tekst 4). In dit artikel wordt uitgelegd wat tbs is (tekst 1).

Deze opgave bevat vragen die gaan over de domeinen Criminaliteit & rechtsstaat, Politieke besluitvorming, Massamedia en subdomein Onderzoeksvaardigheden.

Lees tekst 1.

Het parlement besluit tot het instellen van een parlementair onderzoek naar het tbs-stelsel. Kennelijk worden de doelen van tbs onvoldoende gerealiseerd.

- 2p 1 Welke twee doelen van tbs kun je afleiden uit tekst 1?
Geef per doel een verwijzing naar de tekst.

Lees regels 1 tot en met 17 van tekst 2.

De commissie heeft het over "de ultieme taak van het parlement" (regels 4-5).

- 2p 2 Leg uit waar de commissie naar verwijst wanneer zij spreekt over de 'ultieme taak van het parlement'.

Lees regels 18 tot en met 48.

De commissie verwijst naar kritische uitspraken van voormalig minister van Justitie Korthals over de huidige politieke cultuur in de Kamer. Daarvan worden in de tekst twee voorbeelden gegeven.

- 2p 3 Leg uit dat de uitspraken van voormalig minister Korthals gaan over 'politieke cultuur'.

- Zie de regels 45 tot en met 48.*
- 2p **4** Leg uit waarom zittende ministers niet makkelijk openlijke kritiek op de Tweede Kamer uiten.

De vragen 5 tot en met 8 gaan over het domein Massamedia en hebben betrekking op tekst 3 en de tabellen 1 en 2.

- Aan de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (RMO) is gevraagd de commissie te adviseren over het thema 'tbs in de maatschappelijke beeldvorming'. In het RMO-rapport wordt ingegaan op de 'framing' van de berichtgeving door de media. In tekst 3 is te lezen dat het rapport twee frames onderscheidt.
- 1p **5** Geef een definitie van 'framing'.
- 2p **6** Leg uit hoe de media volgens de framingtheorie de publieke opinie en politieke besluitvorming inzake tbs kunnen beïnvloeden.

Bekijk tabel 1.

- In tabel 1 staan de namen van een aantal landelijke kranten. *De Volkskrant*, *Trouw* en *NRC Handelsblad* behoren tot een andere categorie kranten dan *De Telegraaf* en het *AD*. *De Telegraaf* heeft de hoogste score aan krantenkoppen over incidenten door tbs'ers.
- 2p **7** Geef een verklaring van deze hoge score op grond van de categorie kranten waartoe *De Telegraaf* behoort.

Bekijk de tabellen 1 en 2.

- Tabel 1 en tabel 2 gaan beide over de tijdsperiode 2001-2005. Het is interessant om de gegevens van 2005 te vergelijken met de gegevens over de periode 2001-2004. In het RMO-rapport wordt de vraag opgeworpen of het grote aantal krantenkoppen in 2005 (77) veroorzaakt kan zijn door hypevorming.
- 2p **8** Beschrijf eerst wat hypevorming is. Leg met behulp van de gegevens uit de tabellen 1 en 2 uit of hier sprake is van hypevorming.

De vragen 9 en 10 gaan over het domein Criminaliteit en rechtsstaat.

- Het strafrecht is in de loop van de tijd beïnvloed door verschillende denkrichtingen. Deze zijn gebaseerd op bepaalde visies op de mens. Er worden twee scholen onderscheiden: de klassieke school en de moderne school.
- 4p **9** Leg uit welke school de beste onderbouwing biedt voor het opleggen van tbs als maatregel.

In één van de aanbevelingen van het eindverslag pleit de parlementaire commissie voor vergroting van de wettelijke mogelijkheden voor dwangmedicatie. Daarbij vermeldt ze het volgende: “De commissie realiseert zich dat dwangmedicatie een verstreckende wettelijke bevoegdheid is van behandelaars jegens hun patiënten. De commissie beseft dat artikel 11 (integriteit van het menselijk lichaam) dat in historisch opzicht recent aan de Grondwet is toegevoegd, spanning kan opleveren met een dergelijke wettelijke bevoegdheid.”

Bij het toepassen van dwangmedicatie met betrekking tot tbs komen enkele beginselen van de rechtsstaat met elkaar in botsing. Vooral de gedwongen inname van bepaalde medicijnen staat op gespannen voet met bepaalde beginselen van de rechtsstaat.

- 4p 10 Leg uit welke beginselen van de rechtsstaat bij het toepassen van dwangmedicatie op tbs-patiënten met elkaar botsen.

De vragen 11 tot en met 13 hebben betrekking op subdomein Onderzoeksvaardigheden.

Onderzoek en tbs

In één van de aanbevelingen van het eindverslag pleit de parlementaire commissie voor een meerjarig onderzoeksprogramma naar de effectiviteit van behandelingen in het kader van tbs. Op 11 mei 2006 – een maand voordat het eindverslag van de commissie wordt gepubliceerd – verschijnt in het weekblad *Intermediair* een artikel over onderzoek naar de effecten van tbs-behandelingen (tekst 4). In dit artikel wordt ingegaan op de voorwaarden waaraan goed onderzoek naar de effecten van behandeling in het kader van tbs moet voldoen.

Lees tekst 4.

In de tekst wordt gesproken over empirisch onderzoek. Bij empirisch onderzoek onderscheidt men veelal onafhankelijke en afhankelijke variabelen.

- 1p 11 Noem de onafhankelijke variabele in het onderzoek dat besproken wordt in de genoemde tekst.
- 2p 12 Leg uit waarom een controlegroep nodig is om vast te kunnen stellen of er waarneembare effecten van de tbs-behandeling zijn.

“Om statistisch significante resultaten te krijgen, heb je de hele populatie nodig”, aldus hoogleraar Corine de Ruiter. (regel 66-68 van tekst 4)

- 1p 13 Wat wordt in dit verband bedoeld met 'statistisch significante resultaten'?